

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi
Risto Miettunen

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot
risto.miettunen@kuh.fi; puh. 044 711 3588

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä
20.3.2017

Toimielimen nimi
kuntayhtymän hallitus

Onko vastaaja*

kunta
x sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
maakunnan liitto
muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomainen
järjestö
yksityinen palveluntuottaja
joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Sote-uudistuksen keskeisinä lähtökohtina ovat olleet integraation vahvistaminen sekä mahdollisuus tarkoituksenmukaisten palveluketjujen luontiin ja toiminnan koordinointiin. Lakiesityksen pohjalta joudutaan luomaan erilliset markkinat kilpailulliseen ja liikelaitoksen toimintaan. Tämä jakanee ainakin useita tukipalveluja tarjoavia organisaatioita kahtia. Sote-kentän koordinaatiosta tulee entistä vaikeampaa, jos palvelujärjestelmä ja sen tukipalvelut ovat pirstoutumassa organisatorisesti. Organisatoriset jaot eivät millään tapaa edistä asiakaslähtöisyyttä tai kustannussäästöjä. Valinnanvapauden nopea laajeneminen merkitsee käytännössä myös voimakasta rekrytoinnin aaltoa yksityiselle sektorille. KYS-ervan yhteistoimintaelimessä tunnistettiin uhkakuva laajenevan yksityissektori rekrytoidessa huomattavia määriä sairaaloiden osajista. Tämä voi nimenomaan keskussairaaloissa heikentää edellytyksiä pyörittää päivystystä. Oletettavaa on myös, että alueelliset erot tulevat kasvamaan, kun monilla alueilla kilpailua ei synny.

5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

On ilmoitettu että nyt lausunnolla oleva luonnos poikkeaa oleellisesti lopullisesta esityksestä eli lausunnon antajalla ei ole mahdollisuutta aidosti ottaa kantaa tähän kokonaisuuteen.

7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalveluista.

8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vapaamuotoiset huomiot

Esityksestä ei ilmene, kuinka terve kilpailullinen asetelma julkisen ja yksityisen sektorin välillä säilyy, jos niitä eivät koske yhtäläiset velvoitteet. Yksityinen palvelun tarjoaja toimii taloudellisen ansaintalogiikan mukaisesti, jolloin edullista on houkutella asiakkaiksi lähinnä kevythoitoista asiakaskuntaa. Voittoa tavoittelevilla organisaatioilla on lukuisia mekanismeja vaikuttaa asiakaskunnan koostumukseen. Esityksen mukaan yksityinen palvelujen tarjoaja voisi saatuaan riittävän volyymin asiakkaita ilmoittaa, ettei se ota vastaan enempää.

8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

9. **Lakiluonnoksen 4 luvussa** säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan liikelaitosten rooli ja kustannusrakenne tulevat olemaan raskaat. Se joutuu käytännössä kantamaan vastuun palvelujen suurkuluttajista. Sillä on myös lukuisia velvoitteita, joilta yksityiset palveluntuottajat välttyvät. Voi olla perustuslaillinen ongelma, jos toisilla asiakkailla on oikeus hakeutua valinnanvapauden perusteella eri palveluntarjoajien asiakkaiksi, mutta osa saa käyttää vain liikelaitoksen palveluja.

10. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin

- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

11. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko). Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä

- b. ☒ kyllä pääosin
- c. ☐ ei pääosin
- d. ☐ ei
- e. ☐ ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa** säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Säännökset ovat puutteelliset ja asettavat maakunnille epärealistisia vaatimuksia toteuttaa hyväksymismenettelyä.

13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Viitataan edelliseen

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Sote-uudistuksen keskeisinä lähtökohtina ovat olleet integraation vahvistaminen sekä mahdollisuus tarkoituksenmukaisten palveluketjujen luontiin ja toiminnan koordinointiin. Lakiesityksen pohjalta joudutaan luomaan erilliset markkinat kilpailulliseen ja liikelaitoksen toimintaan. Tämä jakanee ainakin useita tukipalveluja tarjoavia organisaatioita kahtia. Sote-kentän koordinaatiosta tulee entistä vaikeampaa, jos palvelujärjestelmä ja sen tukipalvelut ovat pirstoutumassa organisatorisesti. Organisatoriset jaot eivät millään tapaa edistä asiakaslähtöisyyttä tai kustannussäästöjä.

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

- a. kyllä

- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lähinnä asiakaskunnan tarkoitushakuiseen segmentointiin perustuva ”kerman kuorinta” ja siten saavutetut voitot tulisi pystyä eliminoimaan: taloudellisen menestyksen tulee pohjata nimenomaan tehokkaaseen ja vaikuttavaan toimintaan. Maakunnan liikelaitos joutuu suurella todennäköisyydellä vastaamaan potilaista, joiden palveleminen ei ole liiketaloudellisesti kannattavaa.

15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. x kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

16. **Lakiluonnoksen 11 luvussa** säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Käytännössä ja etenkin terveen kilpailuasetelman kannalta valinnanvapauden käynnistäminen 1.1.2019 alkaen on mahdotonta. Tätä ennen yksityiset yritykset ovat voineet valmistautua kilpailuun ja ilmoittautua tuottajiksi, kun taas julkisella puolella ollaan keskellä organisatorista muutosta. Tätä ennen ei maakuntia ole tuottajina, joten niitä ei voi aiemmin myöskään rekisteröidä tuottajiksi. Maakunnan nykyisten perusterveydenhuollon toimipisteiden rekisteröiminen sote-keskuksiksi täytyy myös tehdä, ennen kuin ne voidaan rekisteröidä palveluun. Niiden rekisteröinti näin nopealla aikataululla vie maakunnilta mahdollisuudet toiminnan tehostamiseen. Rekisteröinnin ja kaiken vaadittavan tiedonvaihdon mahdollistavia tietojärjestelmiä ei myöskään tulla saamaan valmiiksi tuohon mennessä.

17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. x ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelujen järjestämisessä, kilpailutuksessa ja ohjaamisessa onnistuminen edellyttää uudelta maakuntaorganisaatiolta riittäviä resursseja ja syvällistä osaamista järjestämisvastuun alkaessa 1.1.2019. Valinnanvapauden tulee olla hallittua ja pysyä kaikissa olosuhteissa järjestäjätahon hallinnassa. Vain tällä tavalla voidaan parantaa taloudellista tehokkuutta ja edistää laatua. Uudistuksen onnistumisen kannalta on kriittiseksi tekijä, että maakuntiin tulee vahvaa tilaajaosaamista. Jos siinä ei onnistuta, tilaaja-tuottaja-mallin edut eivät voi toteutua.

18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

- a. kyllä

- b. ☒ kyllä pääosin
- c. ☐ ei pääosin
- d. ☐ ei
- e. ☐ ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

- a. ☐ kyllä
- b. ☐ kyllä pääosin
- c. ☐ ei pääosin
- d. ☐ ei
- e. ☒ ei kantaa

Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vapaamuotoiset huomiot

19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Kokonaan uudenlaiseen rahoitusjärjestelmään ("raha seuraa potilasta") siirtyminen tulee tehdä perusteellisen ja monipuolisen harkinnan pohjalta. Riskinä on muuten, että tehokkaan ja pääosin hyvin toimivan järjestelmän ydin murennetaan ratkaisuilla, joista seuraa vaikeasti korjattavia ongelmia ja kustannusten kasvua. Eri puolilla Suomea toteutetaan parhaillaan valinnanvapauskokeiluja. Näiden kokeilujen tulosten tulee olla käytettävissä, kun koko maata koskevaa valinnanvapauslainsäädäntöä toimeenpannaan.

20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

- a. ☐ kyllä
- b. ☐ kyllä pääosin
- c. ☐ ei pääosin
- d. ☒ ei
- e. ☐ ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Suun terveydenhuollon kuulussa lähes täysin valinnanvapauden piiriin, lakiesitys ei potilaiden puuttuessa anna yliopistosairaalalle edellytyksiä toteuttaa koulutusta.

21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. ☐ kyllä
- b. ☐ kyllä pääosin
- c. ☒ ei pääosin
- d. ☐ ei
- e. ☐ ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Vaikutusarvio on puutteellinen ja sisältää ristiriitaisuuksia itse lakiehdotuksen kanssa.

22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Maakunnan liikelaitoksen rooli ja kustannusrakenne tulevat olemaan raskaat. Se joutuu käytännössä kantamaan vastuun palvelujen suorkuluttajista. Sillä on myös lukuisia velvoitteita, joilta yksityiset palveluntuottajat välttyvät.

23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Lausuntopyynnössä lakiluonnoksen todetaan olevan keskeneräinen. Lain käsittelyaikataulu on asian merkitykseen nähden liian kiireinen. Monet asiantuntijatkin ovat pitäneet suunnitellun uudistuksen aikataulua, nimenomaan valinnanvapauden osalta, kohtuuttoman kireänä. Useiden alan professoreiden lisäksi kritiikkiä ovat esittäneet mm. asiaa valmistelevat virkamiesjohtajat, Kuntaliitto ja yliopistollisten sairaanhoitopiirien johtajat. Myös KYS-ervan yhteistoimintaelimen suhtautuminen uudistukseen kaavailulla aikataululla on ollut kriittinen.

Lakiesityksessä ja sen perusteluissa on useita ristiriitaisuuksia, joiden perusteella on vaikea tulkita, mitä hallitus on tosiasiallisesti tarkoittanut. Lain valmisteluvaiheessa ei ole riittävästi huomioitu julkisesti rahoitettujen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tällä hetkellä vastaavien tahojen asiantuntemusta.

24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.